TEKSTVERBETERINGEN VAN NITISARA IV.

DOOR

DR N. J. KROM.

In zijn uitstekende dissertatie over «Drie Javaansche Goeroe's» (Leiden 1925) drukt Dr. G. W. J. Drewes eenige strofen uit den vierden zang van de Nitisara af, dat «op voorbeeldig slechte wijze uitgegeven» gedicht, waarvan hij in het voorbijgaan eenige corrupties stilzwijgend verbetert (bl. 160—162). Een paar verdere emendatie-voorstellen mogen hier een plaats vinden.

De versmaat, in casu de welbekende jagaddhita, kan ons in menig geval den weg wijzen. Dat geldt van kleinigheden, bijvoorbeeld om in 11:3 en 12:1, waar een syllabe aan het slot blijkt te mankeeren, wibhāga tot wibhāgawān, en nāgapuṣpa tot nāgapuṣpaka aan te vullen, maar ook in kwesties van iets meer ingrijpenden aard.

Menggung tang rat bhuwanāndhakāra, «de aarde schudt en is in duisternis gehuld», begint strofe 8. Daarin is een lettergreep te veel, en tevens is het woord voor «aarde» dubbel (rat en bhuwana). Schrap rat, en de zaak is in orde. Wat ingewikkelder is de aanvang van strofe 15. Ring strī sangka ning wirodha ring asit, enz. vertaald met: «Wat betreft de vrouwen, die oorzaak waren van strijd, vroeger,» enz. Inderdaad, dat moet het natuurlijk beteekenen, maar eigenlijk staat het er niet precies en bovendien is dat «wat betreft» geen mooi begin. Als men het doet verdwijnen, en vervolgens het woord voor «oorzaak» de hem toekomende rol in den zin doet vervullen, krijgt men meteen een onberispelijk vers: Strī sang kāraṇa ning wirodha ring asit, enz. Ring, dat ook het beginwoord van den volgende versregel is, kan van daar ten onrechte in den eersten regel zijn gedrongen.

Een aardig voorbeeld van haplografie geeft 8:3 en 4.

Īudra sampay i weṣya māwalepa ri sira naranāthānindita
rāja sampay i sang dwija sirālēmēh angulahakēh ṣiwārccana.

Vert.: «De çūdra's verachten de weçya's en verliezen alle respect voor den onberispelijken vorst. De vorsten verachten de brahmanen, en dezen zijn onwillig den eeredienst voor Çiwa te verrichten.»

In beide regels komen twee lettergrepen te kort, en ook de zin klopt niet, want men verwacht, dat er ook iets slechts van de weçya's zal worden gezegd. De oplossing ligt echter voor de hand:

çūdra sampay i weçya, weçya mawalepa ri sira naranāthānindita ¹⁾

rāja sampay i sang dwija, dwija sirālēmēh angulahakēn çiwārccana.

D. i.: «De çūdra's verachten de weçya's, de weçya's verliezen alle respect voor den onberispelijken vorst, de vorsten verachten de brahmanen, en de brahmanen zijn onwillig om den Çiwa-dienst te verrichten.»

Ten slotte nog het begin van 11.

Wwang mahyun santri kawehan ing dana daridra kērpana dumadak dhaneçwara. Vert.: «De menschen willen santri zijn om de gaven deelachtig te worden, en zoo worden arme drommels rijk.» Dat hier iets niet in orde is, is duidelijk; niet alleen is er een lange lettergreep te veel aan het begin, maar ook is een constructie van mahyun met als object hetgeen men wenscht te *worden* zonderling, en ten slotte zou men gaarne in verband met wat nog volgt een tegenstelling tusschen de beide deelen van den versregel hebben. Door te doen wat voor de maat het eenvoudigst is, nl. wwang te schrappen en dus te lezen «Santri's zijn begeerig om gaven deelachtig te worden» enz. komt men er niet, alleen al omdat santri geen Oud-Javaansch is. De fout zal dus bij dit woord moeten liggen, en neemt men nu in aanmerking, dat mahyun met ri kan worden geconstrueerd, dan komt men tot de oplossing: wwang mahyun ri kawehan ing dana enz. Onzes inziens moet dit begeerig zijn naar het schenken van gaven actief worden opgevat, d.w.z. bedoeld zijn de vrijgevingen. In overeenstemming met deze geheele passage over de verkeerde

¹⁾ Eigenlijk moet men metri causa lezen naranātha nindita, den gesmaden vorst. Wat den zin betreft, komt dat goed uit, maar anindita is een zoo gewoon epitheton voor vorsten, dat het zeer wel ook hier gedachteloos gebezigd kan zijn.

wereld is des dichters klacht, dat vrijgevig en arm worden, doch gierigaards — aldus zal kërpana gelijk ook doorgaans in het Sanskrit vertaald moeten worden — rijk. Het merkwaardige van het geval is, dat de santri's, die niets met de zaak te maken hebben, door een afschrijver of verbeteraar in den tekst zijn gebracht, klaarblijkelijk omdat hij den zin daarvan niet begreep, en hij in zijn omgeving de voorbeelden had van santri's, die inderdaad begeerig waren naar milddadigheid, maar dan naar het ondergaan daarvan.